

Bryssel 10.6.2024
COM(2024) 240 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**kolmansille maille myönnetyn makrotaloudellisen rahoitusavun toteutuksesta
vuonna 2023**

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	2
2. MAKROTALouden KEHITYS KUMPPANIMAISsa	3
2.1 Itäinen kumppanuus	4
2.2 Eteläinen naapurialue	5
2.3 Länsi-Balkan	6
3. MAKROTALOUDELLISET RAHOITUSAPUTOIMET VUONNA 2023	7
3.1 Itäinen kumppanuus	8
• Moldova	8
• Ukraina: makrotaloudellinen rahoitusapu plus -väline	9
3.2 Eteläinen naapurialue	11
• Jordania	11
3.3 Länsi-Balkan	12
• Pohjois-Makedonia	12
4. MAKROTALOUDELLISTEN RAHOITUSAPUVAROJEN ASIANMUKAISEN KÄYTÖN VARMISTAMINEN: OPERATIIVISET ARVIOINNIT, JÄLKIARVIOINNIT	12
4.1 Operatiiviset arvioinnit	12
4.2 Arvioinnit	13
5. MAKROTALOUDELLISEEN RAHOITUSAPUVÄLINEESEEN LIITTYVÄ YLEINEN KEHITYS.....	14
5.1 Makrotaloudellisen rahoitusapuvälineen toiminta	14
5.2 Makrotaloudellinen rahoitusapu vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä	15
6. TULEVAISUUDENNÄKYMÄT – MAKROTALOUDELLISET RAHOITUSAPUTOIMET JA VUODEN 2024 TALOUSARVIOTILANNE.....	17

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

kolmansille maille myönnetyn makrotaloudellisen rahoitusavun toteutuksesta vuonna 2023¹

1. JOHDANTO

Makrotaloudellinen rahoitusapu on EU:n rahoitusväline², jolla autetaan kumppanimaita, joita on kohdannut maksutasekriisi. Makrotaloudellinen rahoitusapu kehitettiin vuonna 1990, ja se on siitä lähtien auttanut parantamaan makrotalouden ja rahoitusjärjestelmän vakautta EU:n naapurimaissa tai maantieteellisesti lähellä sijaitsevilla mailla ja edistänyt samalla rakenneuudistusten toteuttamista. Sillä täydennetään yleensä Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) kanssa sovittua muuta kuin ennalta varautuvaa luottojärjestelyä, joka on myös sen käyttöönoton edellytys.³ Kun kumppanimaita maksutasestressiä aiheuttavien ongelmien ratkaisemiseen liittyviä paineita helpotetaan jossakin määrin, maa saa lisää julkisen talouden liikkumavaraa, sen velkakestävyys paranee ja se voi keskittyä tarvittavien uudistusten toteuttamiseen. Makrotaloudelliset rahoitusaputoimet tasoittavat makrotalouden sopeutusuraa, ja näin niillä voi olla myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia. Niiden avulla maalle voidaan antaa enemmän aikaa ja liikkumavaraa puuttua sitä koettelevan kriisin perimmäisiin syihin.

Makrotaloudellinen rahoitusapu toteutetaan useimmiten lainoina, jotka komissio rahoittaa lainaamalla varat pääomamarkkinoilta, minkä jälkeen se lainaa varat edelleen edunsaajamaalle. Poikkeustapauksissa rahoitusapua voidaan antaa EU:n talousarviosta rahoitettavina avustuksina. Joskus se voidaan antaa lainojen ja avustusten yhdistelmänä.

Makrotaloudellinen rahoitusapu maksetaan erissä ja vain, jos kaikki – kyseisen maan kanssa sovitut – rakenneuudistuksia koskevat ehdot täyttyvät. Lisäksi makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämiselle on asetettu poliittinen ennakoedellytys, joka liittyy demokraattisiin mekanismeihin, kuten parlamentaariseen monipuoluejärjestelmään ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen, ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen kyseisessä maassa. Tällä tavoin makrotaloudellinen rahoitusapu täydentää EU:n tavanomaista kehitysapua ja auttaa osaltaan saavuttamaan laajemmat tavoitteet, joita ovat vakauden säilyttäminen, vaurauden tukeminen ja EU:n keskeisten arvojen edistäminen unionin rajojen ulkopuolella.⁴ Tätä päätelmää tukevat useiden päätöksen saatetuista

¹ Tämä kertomus perustuu huhtikuuhun 2024 mennessä saatuihin tietoihin.

² Muille kolmansille maille kuin kehitysmailla annettavan makrotaloudellisen rahoitusavun oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 212 artikla. Jos kolmas maa tarvitsee kiireellistä rahoitusapua, oikeusperustana voidaan käyttää SEUT-sopimuksen 213 artiklaa.

³ Tästä ennakoedellytyksestä poikettiin Ukrainalle myönnetyn poikkeuksellisen tuen yhteydessä Venäjän käynnistettyä täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainaan helmikuussa 2022.

⁴ Makrotaloudellinen rahoitusapu täydentää myös muita naapurialueisiin ja Länsi-Balkaniin liittyviä EU:n ulkoisia toimia tai välineitä, kuten budjettitukea, jota alueille myönnettiin vuonna 2023 avustuksina yhteensä 980 miljoonaa euroa. Viimeisin kertomus budjettituesta on saatavilla osoitteessa [Budjettituki – EU:n julkaisutoimisto \(europa.eu\)](#)

makrotaloudellisista rahoitusaputoimista tehtyjen riippumattomien jälkiarviointien havainnot⁵ sekä äskettäinen meta-arviointi kymmenen viime vuoden aikana toteutetuista makrotaloudellisista rahoitusaputoimista⁶.

Vuosi 2023 oli välineelle merkittävä, koska Venäjän jatkuvan hyökkäyssodan takia Ukrainaa koskevan makrotaloudellinen rahoitusapu plus -toimen kautta käyttöön otettujen varojen määrä oli ennätysellinen. Tällä poikkeuksellisella toimella EU on myös osoittanut, että sen solidaarisuuden ilmaukset muunnetaan luotettavasti teoiksi. EU on vakiinnuttanut asemansa Ukrainan suurimpana taloudellisen avun antajana ja tukee edelleen myös muita kumppaneita, joihin Ukrainan sodan taloudelliset seuraukset ovat vaikuttaneet. Ennennäkemättömän laajuuden ja niin kutsutun ”liikkumavaran” tarjoaman uudenlaisen takauksen (ks. laatikko 1) lisäksi makrotaloudellinen rahoitusapu on osoittautunut joustavaksi ja mukautettavaksi reagoitaessa poikkeuksellisten kriisitilanteiden haasteisiin samalla, kun välineen keskeiset vakauttavat toiminnot on säilytetty. Erityisesti makrotaloudellinen rahoitusapu plussan avulla edistetyt uudistukset tuovat esiin makrotaloudellisen rahoitusavun vastaavaa lisäarvoa vaikeimmissakin sotaolosuhteissa.

Vuotta 2023 koskeva kertomus on laadittu noudattaen komission tiedonantovelvoitteita, jotka perustuvat makrotaloudellisia rahoitusaputoimia koskeviin Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksiin⁷. Kertomukseen liittyy komission yksiköiden valmisteluasiakirja, jossa esitetään yksityiskohtaisempi analyysi yksittäisten makrotaloudellisten rahoitusaputoimien toteutuksesta.

2. MAKROTALouden KEHITYS KUMPPANIMAISsA

EU:n naapurialueet ja laajentumisprosessissa mukana olevat maat toipuivat vuonna 2023 edelleen hitaasti pandemian jälkeisistä taloudellisista vaikutuksista, Venäjän täysimittaisesta hyökkäyksestä Ukrainaan ja elinkustannuskriisin aiheuttamista jatkuvista haasteista.

Itäisen naapuruston maissa taloudelliset kehityskulut olivat vaihtelevia vuonna 2023. Inflaatio hidastui koko vuoden ajan rahatalouden tiukentamisen ja perushyödykkeiden hintojen laskun ansiosta. Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan liittyvä jatkuva epävakaus vaikutti kuitenkin kielteisesti kuluttajien ja sijoittajien mielialaan, ja sekä Azerbaidžanin että Moldovan talouskasvu oli hidasta. Toisaalta Armeniassa ja Georgiassa taloudellinen toiminta vilkastui, mihin vaikuttivat venäläisten maahanmuuttajien virta ja vastaava rahansiirtojen lisääntyminen. Ukraina elpyi odotettua paremmin (BKT:n romahdettua lähes 30 % vuonna 2022) kotitalouksien ja yritysten osoitettua huomattavaa kykyä sopeutua sodanaikaisiin olosuhteisiin.

Eteläisessä naapurustossa Lähi-idän kriisin leviäminen on lisännyt alueen geopoliittista epävakautta ja jännitteitä vuoden 2023 viimeisestä neljänneksestä lähtien. Tämä on vaikuttanut pääasiassa Israelin ja Palestiinan talouksiin, mutta sodan seurauksista kärsivät myös naapurimaat, erityisesti niiden matkailusektorit. Näistä haasteista huolimatta alueen

⁵ Kaikki arvioinnit ovat luettavissa komission verkkosivustolla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_fi

⁶ COM(2023) 16 final, komission yksiköiden valmisteluasiakirja *Evaluation of Macro-financial assistance to third countries (Meta-evaluation of operations for 2010–2020)*.

⁷ Päätös (EU) 2023/1165) päätöksen (EU) 2022/563 muuttamisesta; päätös (EU) 2023/1461; päätös (EU) 2022/313; päätös (EU) 2022/1201; päätös (EU) 2022/1628; päätös (EU) 2022/2463; päätös (EU) 2022/563; päätös (EU) 2020/701; päätös (EU) 2020/33.

talouden odotetaan kuitenkin elpyneen koko vuoden 2023 ajan ja inflaation hidastuneen yleisesti useimmissa maissa.

Länsi-Balkanilla talouskasvu kiihtyi vuoteen 2022 verrattuna vahvan kotimaisen kysynnän vauhdittamana. Tämä kertoo osittain siitä, miten alue hyötyi perushyödykkeiden alhaisemmista hinnoista, jotka johtivat inflaation hidastumiseen (ja käytettävissä olevien tulojen vastaavaan kasvuun). Tämä puolestaan auttoi maita, joilla on rahapoliittinen viranomaisen, hidastamaan rahapolitiikan kiristymisen tahtia.

Tässä osiossa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin EU:n naapurialueiden maiden ja Länsi-Balkanin alueellisia haasteita.

2.1 Itäinen kumppanuus

Itäisen kumppanuuden maiden taloudet kehittivät vuonna 2023 edelleen vaihtelevasti. Armeniassa ja Georgiassa talous kasvoi jälleen voimakkaasti vankkojen investointien ja kotimaisen kysynnän ansiosta. Kysyntää tukivat maahanmuuttajien virta ja rahansiirrot, jotka liittyivät Venäjän jatkuvaan hyökkäyssotaan Ukrainaa vastaan. Ukrainan taloudellisen toiminnan romahdettua ennennäkemättömällä tavalla vuonna 2022 tapahtuneen hyökkäyksen seurauksena talous elpyi odotettua voimakkaammin, sillä sekä kotitaloudet että yritykset osoittivat huomattavaa kykyä selviytyä ja sopeutua sotaympäristöön. Valko-Venäjän talous elpyi vilkkaan teollisuustuotannon ja kasvavan kuluttajakysynnän myötä. Toisessa ääripäässä taloudellinen toiminta oli heikkoa Azerbaidžanissa (BKT supistui) ja Moldovassa (supistumista 1.–3. vuosineljänneksellä ja lievä 0,2 %:n elpyminen edellisvuodesta viimeisellä vuosineljänneksellä), mikä johtui pääasiassa jatkuvan inflaation heikentämästä kotimaisesta kysynnästä. Kuluttajahintojen kasvu hidastui jyrkästi vuoden 2023 aikana perushyödykkeiden maailmanmarkkinahintojen laskun ja tiukan rahapolitiikan myötä. Armeniassa ja Georgiassa myös paikallisen valuutan jyrkkä arvonnousu hidasti tuonti-inflaatiota. Tämän inflaation hidastumisen takia keskuspankit hidastivat aikaisempaa kiristystahtiaan, vaikkakin eri nopeuksilla, Azerbaidžanin keskuspankin ollessa varovaisin.

Ukrainaa ja Moldovaa lukuun ottamatta julkiset taloudet osoittautuivat häiriönsietokykyisiksi ja alijäämät pienentyivät, vaikka kysyntä heikkeni ja korkokustannukset nousivat. Ukrainan budjettivajeen arvioidaan olevan jälleen valtava, 19,7 prosenttia BKT:stä, välttämättömien massiivisten puolustusmenojen vuoksi (noin 27 % BKT:stä). Heikon kasvun ja kotitalouksien tukitoimien myötä myös Moldovan julkisen talouden alijäämä kasvoi. Molemmat maat saivat kuitenkin edelleen merkittävää taloudellista tukea kansainvälisiltä kumppaneilta. Useimmat itäisen kumppanuuden maat lisäsivät julkisen talouden liikkumavaran parantumisen ansiosta julkisia menojaan, erityisesti pääomamenoja. Ulkomaantalouden puolella vaihtotase heikkeni kaiken kaikkiaan vuoden 2023 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana, mikä johtui siitä, että tuonti kasvoi vientiä nopeammin voimakkaan kotimaisen kysynnän takia. Lisäksi joissakin maissa Venäjältä tulevat rahansiirrot vähenivät vähitellen, erityisesti maissa, joissa ne olivat aiemmin lisääntyneet jyrkästi Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Azerbaidžanissa vaihtotaseen ylijäämä pieneni huomattavasti, vaikkakin verrattuna vuoden 2022 erittäin korkeaan tasoon, joka johtui öljyn ja kaasun hintojen laskun käänteisestä vaihtosuhteivaikutuksesta.

Erittäin monimutkainen geopoliittinen tilanne hämärtää edelleen alueellisia näkymiä. Tähän liittyvät Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja Azerbaidžanin syyskuussa 2023 Vuoristo-Karabahissa suorittama sotilasoperaatio, joka muistutti jälleen alueen alttiudesta erilaisille jatkuville alueellisille konflikteille. Tämä epävakaus saattaa edelleen estää kuluttajien ja sijoittajien mielialaa kirkastumasta. Geopoliittisten jännitteiden lisäksi ulkoinen toimintaympäristö on edelleen epäsuotuisa, koska tiukat kansainväliset rahoitusehdot voivat hillitä ulkomaista kysyntää ja rajoittaa ulkoisen rahoituksen saatavuutta. Näiden vastatuulien vaikutuksen odotetaan kompensoituvan suurelta osin inflaation hidastuessa kasvavan ostovoiman ja (erityisesti Ukrainalle ja Moldovalle annetun) kansainvälisten kumppanien jatkuvan merkittävän taloudellisen tuen ansiosta. Keskipitkällä aikavälillä itäisille naapureille keskeisiä haasteita ovat heikot hallintorakenteet, heikko institutionaalinen kehys ja eriarvoiset toimintaedellytykset. Muita pullonkauloja ovat liiketoimintaympäristön heikkoudet, infrastruktuuripuutteet, vähäistä lisäarvoa tuottaviin aloihin keskittyvä yksipuolinen tuotantopohja, valtion merkittävä ote taloudesta sekä inhimillisen pääoman heikkoudet.

2.2 Eteläinen naapurialue

Useimmat eteläisen naapurialueen taloudet kasvoivat vuonna 2023, vaikkakin hitaammin kuin pandemian jälkeisen elpymisen aikana vuosina 2021–2022. Hamasin ympäri Israelia 7. lokakuuta 2023 tekemien terrori-iskujen seuraukset lisäsivät geopoliittisen epävakauden riskiä alueella ja vaikuttivat pääasiassa Israelin ja Palestiinan talouksiin. Vuonna 2023 Israelin talouden odotetaan kasvaneen 2 prosenttia ja Palestiinan talouden supistuneen 6,7 prosenttia. Naapurimaihin tilanne on vaikuttanut kielteisesti pääasiassa matkailun ja kaupan aloilla.

Talouskasvua vauhditti vuonna 2023 aluksi palvelusektorin, erityisesti matkailu-, majoitus- ja liikennealan, jatkuva elpyminen, kun saapuneiden matkailijoiden määrä elpyi laajalti pandemiaa edeltäneelle tasolle. Israelin, Palestiinan ja vähemmässä määrin naapurimaiden matkailusektori kuitenkin kärsi peruutuksista viimeisellä vuosineljänneksellä 7. lokakuuta 2023 tehtyjen iskujen ja niitä seuranneen konfliktin jälkeen. Vaikka työttömyys laski yleisesti, se pysyi korkeana (yli 15 % Jordaniassa, Palestiinassa ja Tunisiassa) ja koski suhteettoman laajasti naisia, nuoria ja korkeakoulututkinnon suorittaneita. Kuluttajahintojen inflaatio hidastui vuonna 2023 energian maailmanmarkkinahintojen laskettua (paitsi Libanonissa ja Egyptissä useiden kriisien sekä epävakaiden ja vääristävien rinnakkaisten valuuttakurssien vuoksi). Keskuspankit jatkoivat rahapolitiikan tiukentamista vuoden 2023 alkupuoliskolla inflaation kiihdyttyä vuonna 2022 ja vuoden 2023 alussa perushyödykkeiden korkeiden hintojen vuoksi. Vaikka elintarvikkeiden hintainflaatio hidastui, se pysyy korkeana. Tämä on erityinen haaste, koska eteläisen naapurialueen maat ovat vahvasti riippuvaisia elintarvikkeiden tuonnista ja niiden väestöstä merkittävä osa elää köyhyydessä tai köyhyysrajalla.

Julkisen talouden rahoitusasema parani vuosina 2022–2023 polttoaine- ja elintarviketukien kasvusta huolimatta, kun taas julkinen velka pysyi pandemiaa edeltävää tasoa korkeampana. Matkailun elpyminen sekä ulkomailta tulevat rahalähetykset tukivat ulkoista tasapainoa. Energian tuojien osalta korkeammat energian hinnat vuoden 2023

alussa johtivat kuitenkin vaihtotaseeseen kohdistuviin paineisiin. Paineet helpottivat sittemmin, kun energian hinnat kohtuullistuivat koko vuoden 2023 ajan. Alue sai myös edelleen ulkoista tukea kansainvälisiltä luotonantajilta.

Useimpien eteläisen naapurialueen maiden kasvunäkymät jatkuvat vuonna 2024, koska inflaatiopaineet ovat helpottaneet ja rahapolitiikan tiukentaminen on hidastunut. Lähi-idän kriisin leviäminen aiheuttaa alueella merkittävän riskin, sillä se ei ainoastaan vaikuta suoraan Israelin ja Palestiinan* talouksiin vaan vaikuttaa myös naapurimaiden matkailusektoreihin. Lisäksi se aiheutti vienti- ja verotulojen menetyksiä, jotka liittyivät Punaisellaamerellä (Egyptissä, Jordaniassa) tehtyjen iskujen aiheuttamiin logistisiin haasteisiin. Näkymiin kohdistuviin riskeihin kuuluu myös konfliktin maantieteellinen leviäminen alueella, mikä voi vaarantaa maiden sisäisen ja alueellisen poliittisen vakauden ja johtaa perushyödykkeiden hintojen nousuun. Keskipitkällä aikavälillä uudistukset ovat avainasemassa talouksien nykyaikaistamiseksi, yksityisen sektorin kehityksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja hallinnon tehostumukseen puuttumiseksi, jotta voidaan tukea kestävämpää ja häiriönsietokykyisempää talouskasvun mallia.

2.3 Länsi-Balkan

Länsi-Balkanin talouskasvua edisti vuonna 2023 kotimainen kysyntä, erityisesti yksityinen kulutus, ja alueen BKT kasvoi 3,3 prosenttia edellisvuodesta, kun kasvu vuonna 2022 oli 2,1 prosenttia. Keskimääräinen vuotuinen kuluttajahintainflaatio hidastui edelleen 8,1 prosenttiin vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä perushyödykkeiden hinnanlaskun myötä ja laski useimmissa talouksissa edelleen kolmannen neljänneksen jälkeen. Rahapoliittisesti riippumattomissa maissa tiukentamisvauhti hidastui.

Kaupan dynamiikkaa hidasti yleisesti ottaen heikko ja useimmissa tapauksissa sopimusperusteinen tavaravienti, jota kuitenkin tasoitti palvelujen viennin voimakas kasvu erityisesti matkailusta riippuvaisissa maissa. Myös tuonti väheni useimmissa alueen talouksissa. Alueen vaihtotaseen alijäämän neljän neljänneksen liukuva keskiarvo elpyi edelleen vuoden 2023 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä ja laski syyskuussa 3,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämä oli alle puolet vuotta aiemmin todetusta keskiarvosta ja alhaisin taso sitten vuoden 2021. Tämä parannus, joka oli laajamittainen kaikissa maissa, johtui pääasiassa palvelujen viennin jatkuvasta kasvusta, suuremmista rahalahetyksistä ja supistuvasta tavarakaupan alijäämästä, jota tukivat maltilliselle tasolle palanneet tuontihinnat.

Työttömyysaste laski useimmissa talouksissa ja on historiallisen alhaisella tasolla, vaikkakin korkea EU:hun verrattuna. Keskimääräinen työllisyyden kasvu kiihtyi Länsi-Balkanilla edellisestä vuodesta 1,4 prosenttiin⁸ vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä, ja joissakin maissa työvoimaosuus kasvoi.

⁸ Luku ei sisällä Kosovoa, josta ei ollut saatavilla kolmannen vuosineljänneksen tietoja tämän kertomuksen määräaikaan mennessä.

Talouden jatkuva kasvu tuki budjettitulojen kasvua, ja useimmissa alueen talouksissa julkisen talouden rahoitusasema parani vuoden 2023 ensimmäisten 11 kuukauden aikana tai pysyi samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen pieneni kaikissa talouksissa vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä vuoden 2022 loppuun verrattuna. Tämä johtui osittain nimellisen BKT:n voimakkaasta kasvusta.

Länsi-Balkanin talouden ennustetaan elpyvän maltillisesti, ja kasvun odotetaan olevan suurempaa kuin vuonna 2023, jolloin se oli keskimäärin noin 2,5 prosenttia. Heikon ulkoisen kysynnän ja korkean inflaation kaltaisten tekijöiden odotetaan vähenevän, jolloin maat voivat jälleen hyödyntää suurempaa kasvupotentiaaliaan. Matkailuvienti ja työntekijöiden vakaat rahalähetykset edistävät kasvua. Alueen talousnäkyymiin kohdistuu Venäjän Ukrainaa vastaan käymän täysimittaisen hyökkäyssodan jatkumisen aiheuttamia merkittäviä heikkenemisriskejä, jotka saattavat vaikuttaa perushyödykkeiden maailmanmarkkinahintoihin sekä johtaa mahdollisiin häiriöihin toimitusketjuissa ja rahoitusehtojen tiukentumiseen uudelleen. Keskipitkällä aikavälillä tarvitaan uudistuksia tuottavuuden lisäämiseksi, julkisen infrastruktuurin nykyaikaistamiseksi, epävirallisen talouden koon pienentämiseksi ja vihreän ja digitaalisen siirtymän nopeuttamiseksi. Näin tuettaisiin kestävämpää kasvu-uraa.

3. MAKROTALOUDELLISET RAHOITUSAPUTOIMET VUONNA 2023

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan jatkuvien vaikutusten vuoksi vuonna 2023 toteutettiin ja saatiin onnistuneesti päätökseen uusi, suuri ja poikkeuksellinen makrotaloudellinen rahoitusaputoimi Ukrainan hyväksi, makrotaloudellinen rahoitusapu plus. Samaan aikaan Moldova sai täydentävää tukea meneillään olevan makrotaloudellisen rahoitusaputoimensa puitteissa. Jordanian makrotaloudellinen rahoitusapu saatiin onnistuneesti päätökseen vuonna 2023, ja viimeinen erä maksettiin toukokuussa.

Sodan pitkittymisen ja Ukrainan lisääntyneiden rahoitustarpeiden takia Eurooppa-neuvosto antoi lokakuussa 2022 ohjeen kokonaisvaltaisen ratkaisun kehittämiseksi, jotta maata voitaisiin tukea ennustettavammalla ja pysyvämmällä tavalla. Komissio ehdotti 18 miljardin euron rahoitustukipakettia erittäin edullisten lainojen muodossa uuden makrotaloudellisen rahoitusapu plus -välineen puitteissa. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät paketin nopeasti joulukuussa 2022 hyödyntäen kaikkia menettelyllisiä joustoja. Uuden makrotaloudellisen rahoitusapu plussan tarkoituksena oli tarjota oikea-aikaista rahoitusta, jolla tuetaan Ukrainan välittömiin rahoitustarpeisiin vastaamista, kriittisen infrastruktuurin kunnostamista ja sodan jälkeisen jälleenrakentamisen aloittamista. Tämä vastasi maan tavoitetta yhdentyä Eurooppaan. Toimessa otettiin huomioon maan poikkeuksellisen haastava tilanne lisäämällä moniin ulottuvuuksiin joustoa verrattuna tavanomaisiin makrotaloudellisiin rahoitusaputoimiin. Tammikuun 2023 puolivälissä hyväksytyssä yhteisymmärryspöytäkirjassa hahmoteltiin 20 politiikkaehto, jotka oli määritetty sekä merkityksellisiksi että mahdollisiksi täyttää poikkeuksellisessa sotatilanteessa. Ottaen huomioon yleinen hyvä edistyminen

vastaavissa politiikkauudistuksissa makrotaloudellinen rahoitusapu plus maksettiin kokonaisuudessaan kuudessa erässä tammikuun ja joulukuun 2023 välisenä aikana.

Venäjän Ukrainassa jatkama sota pahensi myös Moldovan jo ennestään haastavia taloudellisia olosuhteita. Komissio hyväksyi tammikuussa 2023 ehdotuksen, jonka mukaan Moldovalle jo myönnettävää makrotaloudellista rahoitusapua korotetaan 145 miljoonalla eurolla. Apu koostuu 100 miljoonan euron lainoista ja 45 miljoonan euron avustuksista, mikä nostaa makrotaloudellisen rahoitusaputoimen kokonaissumman 295 miljoonaan euroon. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät päätöksen kesäkuussa 2023, ja EU:n ja Moldovan välinen yhteisymmärryspöytäkirja tuli voimaan syyskuussa 2023. Moldovan yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittujen, tätä tarkoitusta varten muutettujen politiikkaehtojen täytyttyä ensimmäinen kahdesta lisäerästä maksettiin lokakuussa 2023.

Jordania sai toukokuussa 2023, kun politiikkaehtojen täytäntöönpano oli arvioitu yleisesti myönteiseksi, kolmannen makrotaloudellisen rahoitusaputoimen viimeisen erän. Toimi oli tullut voimaan tammikuussa 2020, ja apuun oli tehty covid-19-lisäys huhtikuussa 2020 (jolloin summa kasvoi yhteensä 700 miljoonaan euroon) maan tukemiseksi covid-19-pandemian aikana.

Makrotaloudellisten rahoitusaputoimien toteutustilanne vuonna 2023 (alueittain)

3.1 Itäinen kumppanuus

- **Moldova**

Moldova kärsi vuonna 2021 pahasta energiakriisistä. Maan 19. marraskuuta 2021 esittämän pyynnön johdosta komissio hyväksyi enintään 150 miljoonan euron makrotaloudellista rahoitusapua koskevan ehdotuksen. Avusta enintään 120 miljoonaa euroa on keskipitkän aikavälin lainoja ja 30 miljoonaa euroa avustusosuutta. Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös hyväksyttiin 6. huhtikuuta 2022. Makrotaloudellista rahoitusapua käsittelevän jäsenvaltioiden komitean 12. kesäkuuta 2022 antaman myönteisen lausunnon perusteella yhteisymmärryspöytäkirja, lainajärjestelysopimus ja tähän makrotaloudelliseen rahoitusapuun liittyvä avustussopimus allekirjoitettiin 22. kesäkuuta 2022 ja Moldovan parlamentti ratifioi ne 14. heinäkuuta 2022. Yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittujen vastaavien politiikkaehtojen täyttymisen jälkeen ensimmäinen 50 miljoonan euron erä maksettiin 1. elokuuta 2022 (summasta 15 miljoonaa euroa oli avustuksia). Toinen 50 miljoonan euron erä (josta 10 miljoonaa euroa oli avustuksia) maksettiin 5. huhtikuuta (avustukset) ja 3. toukokuuta (lainat).

Vastauksena Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyssodan leviäviin ja voimistuviin suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin, jotka kohdistuivat Moldovan talouteen, komissio antoi 24. tammikuuta 2023 ehdotuksen annettavan makrotaloudellisen rahoitusavun lisäämisestä 145 miljoonalla eurolla, josta enintään 100 miljoonaa euroa olisi lainoja ja 45 miljoonaa euroa avustuksia (makrotaloudellinen lisärahoitusapu). Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät päätöksen 14. kesäkuuta 2023, ja se tuli voimaan 5. syyskuuta 2023. Se kasvattaa tämän makrotaloudellisen rahoitusavun kautta

myönnettävän kokonaistuen 295 miljoonaan euroon, josta 75 miljoonaa euroa on avustuksia. Makrotaloudellisen rahoitusavun puitteissa myönnettävä lisärahoitusapu on osa laajempaa EU:n Moldovalle myöntämää tukipakettia, josta komission puheenjohtaja ilmoitti marraskuussa 2022 ja johon sisältyi myös 105 miljoonaa euroa budjettitukea. Makrotaloudellinen lisärahoitusapu maksetaan kahtena samansuuruisena lisäeränä (50 miljoonaa euroa lainoina ja 22,5 miljoonaa euroa avustuksina), jotka osuvat aiemmin myönnetyn makrotaloudellisen rahoitusaputoimen toisen maksuerän ja viimeisen erän väliin. Muutetussa yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittujen politiikkaehtojen täytyttyä ensimmäinen 72,5 miljoonan euron lisäerä maksettiin 25. lokakuuta (50 miljoonaa euroa lainoina) ja 27. lokakuuta (22,5 miljoonaa euroa avustuksina).

Säännöllinen makrotaloudellinen rahoitusaputoimi ja lisäys edellyttävät yhä, että joulukuussa 2021 hyväksytyssä ja toukokuussa 2022 lisätyssä IMF:n Moldovaa koskevassa laajennetussa luotto-/rahoitusjärjestelyssä saavutetaan myönteisiä tuloksia. Rahoitusavun lisäämisen jälkeen IMF:n ohjelma on suuruudeltaan 815 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. IMF saattoi joulukuussa 2023 onnistuneesti päätökseen neljännen tarkastelunsa, jossa arvioitiin, että ohjelmassa oli yleisesti ottaen edistytty myönteisesti. Joulukuussa 2023 IMF:n johtokunta hyväksyi myös palautumis- ja kestävyysvälineen puitteissa Moldovaa koskevan järjestelyn, jonka määrä vastaa 173:a miljoonaa Yhdysvaltain dollaria ja jolla tuetaan Moldovan pyrkimyksiä vahvistaa kykyä sietää ilmastosta johtuvia katastrofeja, tukea energia-alan uudistuksia, parantaa kotimaisen rahoitusalan varautumista ja hankkia kestäväää rahoitusta. Sen jälkeen, kun Moldovan kansallispankin pääjohtaja irtisanottiin äkillisesti joulukuussa 2023, Moldovan viranomaisten kanssa käytiin teknisiä keskusteluja hyvän talouden ohjauksjärjestelmän merkityksestä, keskuspankin riippumattomuuden vahvistamisesta sekä kansainvälisten hyvien käytäntöjen ja asianmukaisten menettelytapojen noudattamisesta keskuspankin pääjohtajan mahdollisen irtisanomisen yhteydessä.

- **Ukraina: makrotaloudellinen rahoitusapu plus -väline**

Vastauksena Eurooppa-neuvoston 20.–21. lokakuuta 2022 esittämään pyyntöön esittää jäsennellympi ratkaisu Ukrainan tukemiseksi komissio hyväksyi 9. marraskuuta 2022 ehdotuksen 18 miljardin euron rahoitustuen myöntämisestä Ukrainalle erittäin edullisina lainoina vuodeksi 2023 uuden makrotaloudellisen rahoitusapu plus -välineen kautta. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät ehdotuksen 14. joulukuuta 2022. Lisäksi 15. joulukuuta 2022 hyväksyttiin monivuotista rahoituskehystä koskevan asetuksen kohdennettu tarkistus tällaisten lainojen takaamiseksi monivuotisen rahoituskehysten enimmäismäärät ylittäen.⁹ Poikkeuksellisen tilanteen, jossa sodan runtelemalle kolmannelle maalle myönnetään ennennäkemättömiä lainasummia, vuoksi makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välineeseen kuului ainutlaatuisia ominaisuuksia,

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/2463, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, välineen perustamisesta tuen antamiseksi Ukrainalle vuonna 2023 (makrotaloudellinen rahoitusapu plus) (EUVL L 322, 16.12.2022, s. 1).

jotka lisäsivät joustoa.¹⁰ Vaikka jouston lisääminen ei sinänsä luonut ennakkotapausta vakio-olosuhteissa toteutettaville tuleville makrotaloudellisille rahoitusaputoimille, se osoittautui erittäin hyödylliseksi Ukrainan tilanteessa. Poliittikahtojen täytäntöönpanon edistymiseen perustuva ehdollisuusperiaate, jonka mukaan ainoastaan viimeinen maksu edellyttää täytäntöönpanon loppuun saattamista, ja uudistusten täytäntöönpanon vain ohjeellinen aikataulu mahdollistivat politiikkatoimien jaksottamisen erittäin epävarmassa ympäristössä ja (lopulta käyttämättä jääneen) mahdollisuuden mukauttaa yhteisymmärryspöytäkirjaa sellaisen väliarvioinnin jälkeen, jossa otettiin asianmukaisesti huomioon poikkeuksellinen epävarmuus. Makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välineen lainoista johtuvat julkisen talouden paineet vähenivät merkittävästi erittäin edullisten ehtojen ansiosta. Ehtoja ovat pitkät jopa 35 vuoden maturiteetit, kymmenen vuoden lyhennysvapaa aika ja korkotuki ainakin vuoden 2027 loppuun asti.

Yhteisymmärryspöytäkirja, joka tuli voimaan 17. tammikuuta 2023, sisälsi 20 poliittikahtoa. Ne koskivat makrotaloudellista vakautta, rakenneuudistuksia ja hyvää hallintotapaa, oikeusvaltioperiaatetta ja energiaa. EU ja Ukrainan viranomaiset olivat määrittäneet ehdot sekä merkityksellisiksi että mahdollisiksi täyttää poikkeuksellisessa sotatilanteessa. Ensimmäinen 3 miljardin euron erä maksettiin 17. tammikuuta 2023. Sen ehtona oli poliittisen ennakkoodellytyksen jatkuva täytyminen ja yhteisymmärryspöytäkirjassa vahvistettujen makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välinettä koskevien tiukempien raportointivaatimusten tyydyttävä täytäntöönpano. Seuraavien erien maksaminen kytkettiin lisäksi yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittujen rakennepoliittisten ehtojen täyttämisessä edistymiseen. Toinen 1,5 miljardin euron erä maksettiin 21. maaliskuuta. Myöhemmät maksut seurasivat komission vastaavia myönteisiä arvioita Ukrainan tyydyttävästä edistymisestä sovittujen ehtojen täyttämisessä. Kolmas erä maksettiin kolmessa 1,5 miljardin euron erässä 25. huhtikuuta, 23. toukokuuta ja 22. kesäkuuta. Samoin neljäs erä maksettiin 25. heinäkuuta, 22. elokuuta ja 22. syyskuuta kuukausittaisina 1,5 miljardin euron erinä. Lopuksi viidennessä eli toiseksi viimeisessä erässä maksettiin kaksi 1,5 miljardin euron kuukausierää, yksi 23. lokakuuta ja toinen 22. marraskuuta.

Kuten avun perusteena olevassa lainsäädännössä edellytetään, 18 miljardin euron kokonaismäärän viimeisen erän maksaminen edellytti kaikkien yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittujen ehtojen täyttymistä (eikä niiden täytäntöönpanon edistymistä, kuten aiempien maksuerien kohdalla) huolimatta erittäin vaikeasta sodanaikaisesta toimintaympäristöstä. Komissio totesi, että Ukraina oli täyttänyt 11 ehtoa ja täyttänyt pääpiirteissään 9 ehtoa.¹¹ Näin ollen jäljellä olevat, viimeiseen erään liittyvät 1,5 miljardia euroa maksettiin 21. joulukuuta 2023. Maksamalla makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välineestä myönnettyjen erittäin edullisten lainojen 18 miljardin euron

¹⁰ Yhteenveto uusista ominaisuuksista, jotka erottavat makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välineen tavanomaisista makrotaloudellisista rahoitusaputoimista, on asiakirjassa SWD(2023) 24 final, s. 16–17.

¹¹ Tämä arvio uudistusohjelman yleisestä hyvästä edistymisestä on myös yhdenmukainen niiden havaintojen kanssa, jotka IMF teki laajennetun rahoitusjärjestelyn 11. joulukuuta 2023 tehdyn toisen tarkistuksen yhteydessä. Havainnoissaan IMF kiitti Ukrainan viranomaisten ohjelman tuloksellisuutta ja pani merkille jatkuvan vahvan sitoutumisen uudistuksiin. Ks. [IMF Executive Board Concludes the 2023 Article IV Consultation and the Second Review under the Extended Fund Facility Arrangement for Ukraine](#)

kokonaismäärän EU on osallistunut ratkaisevasti Ukrainan merkittävän ulkoisen rahoitusvajeen rahoittamiseen nykyisissä ennennäkemättömissä olosuhteissa. EU olikin vuonna 2023 maan rahoitusavultaan merkittävin kansainvälinen kumppani. Hyväksymällä 1. maaliskuuta 2024 voimaan tulleen asetuksen Ukrainan tukivälineen perustamisesta¹² EU on lunastanut lupauksensa tarjota Ukrainalle edelleen vakaan ja ennakoitavissa olevan rahoituslähteen; tukivälineestä on tarkoitus myöntää jopa 50 miljardia euroa vuoteen 2027 mennessä. Tämä kattavampi väline on siis jatkoa makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välineen onnistuneelle täytäntöönpanolle.

3.2 Eteläinen naapurialue

- **Jordania**

Komissio ehdotti syyskuussa 2019 Jordaniale kolmatta 500 miljoonan euron makrotaloudellista rahoitusapua lainoina. Lainsäätäjät hyväksyivät avun tammikuussa 2020. Tämän jälkeen Jordanian viranomaiset pyysivät huhtikuussa 2020 lisääpua covid-19-pandemian vuoksi. Toukokuussa 2020 EU sopi lainoina myönnettävästä 200 miljoonan euron makrotaloudellisesta lisärahoitusavusta osana covid-19-pandemiaan liittyvää makrotaloudellista rahoitusapupakettia kymmenelle maalle. Yhdistetyn makrotaloudellisen rahoitusavun politiikkaehdoissa keskitytään ensisijaisesti julkisen varainhoidon parantamiseen, korruption torjuntaan, yleishyödyllisten palvelujen alalla tehtävien uudistusten edistämiseen, sosiaali- ja työmarkkinapolitiikkaan sekä hallintoon.

Ensimmäinen erä (100 miljoonaa euroa plus 150 miljoonaa euroa covid-19-lisärahoitusapua) maksettiin 25. marraskuuta 2020. Siihen sovellettiin vain makrotaloudellisen rahoitusavun ja IMF:n ohjelman mukaista yleistä poliittista ennakoedellytystä eli etenemistä aikataulussa. Toisen ja kolmannen erän ehtoina olivat lisäksi Jordanian ja EU:n yhteisymmärryspöytäkirjassa sopimat politiikkaa koskevat erityisehdot. Toinen erä (200 miljoonaa euroa sekä 50 miljoonan euron lisämäärä) maksettiin 20. heinäkuuta 2021, ja näin covid-19-pandemiaan liittyvä osa avusta saatiin onnistuneesti päätökseen. Kolmas ja viimeinen, 200 miljoonan euron erä maksettiin 3. toukokuuta 2023, kun tulojen hankintaan ja hankintamenettelyihin liittyvien politiikkaehtojen täyttymisestä sekä pidemmän aikavälin haasteista, kuten vesi- ja sähkösektorin toiminnan parantamisesta ja työmarkkinapolitiikasta nuorten koulutuksen parantamiseksi oli jälleen tehty myönteinen arvio.

Tämä makrotaloudellinen rahoitusapu toteutettiin muiden kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisen avunantajien, kuten IMF:n, myöntämien varojen yhteydessä. IMF hyväksyi 25. maaliskuuta 2020 Jordanian kanssa nelivuotisen laajennettua rahoitusjärjestelyä koskevan ohjelman, jonka arvo oli aluksi 1,3 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Summaa korotettiin kahdesti vuosina 2021–2022 noin 1,49 miljardiin Yhdysvaltain dollariin (334 % Jordanian kiintiöstä). IMF:n Jordaniale

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/792, annettu 29 päivänä helmikuuta 2024, Ukrainan tukivälineen perustamisesta (EUVL L 792, 29.2.2024).

vuosina 2020–2023 suorittamien maksujen kokonaismäärä oli noin 1,7 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Tähän määrään sisältyi nopean rahoituksen välineestä toukokuussa 2020 myönnetty noin 390 miljoonan Yhdysvaltain dollarin hätäapu, jolla Jordaniaa autettiin selviytymään pandemian vaikutuksista. Vuoden 2023 lopulla, kun vuoden 2020 laajennetussa rahoitusjärjestelyssä oli jäljellä vain pieni summa maksujen merkittävän aikaistamisen vuoksi, IMF ehdotti ohjelman päättämistä suunniteltua aikaisemmin ja sen korvaamista uudella laajennetulla rahoitusjärjestelyllä.

IMF:n johtokunta hyväksyi tammikuussa 2024 Jordanian laajennetun rahoitusjärjestelyn puitteissa uuden 1,2 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvoisen järjestelyn, joka kattaa vuodet 2024–2027. Alueellisen epävarmuuden lisääntymisen ja haastavan ulkoisen toimintaympäristön vuoksi Jordanian viranomaiset lähettivät lokakuussa 2023 pyynnön makrotaloudellisen rahoitusavun jatkamisesta (ks. kohta 5).

3.3 Länsi-Balkan

- **Pohjois-Makedonia**

Komissio hyväksyi 6. helmikuuta 2023 ehdotuksen makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämisestä Pohjois-Makedonialle 100 miljoonan euron suuruisina lainoina kahdessa samansuuruisessa erässä. Lainsäätäjät hyväksyivät ehdotuksen heinäkuussa 2023, ja yhteisymmärryspöytäkirjasta sovittiin viranomaisten kanssa elokuussa 2023. Yhteisymmärryspöytäkirja sisältää 20 politiikkaehtoaa (joista kahdeksan liittyy ensimmäiseen maksuun) seuraavilla aloilla: julkinen talous, liiketoimintaympäristö, koulutus ja työmarkkinat, energia sekä oikeuslaitos, hyvä hallinto ja korruption torjunta. Komissio on arvioinut, että kaikki ensimmäiseen erään liittyvät ehdot on täytetty, ja vastaavan 50 miljoonan euron summan maksamisesta päätettiin 22. huhtikuuta.

Makrotaloudellinen rahoitusapu edellyttää myönteisiä tuloksia meneillään olevassa IMF:n ohjelmassa. IMF:n johtokunta hyväksyi 22. marraskuuta 2022 viranomaisten pyynnöstä ja henkilöstötasolla tehdyn sopimuksen jälkeen 24 kuukautta kestävä 530 miljoonan euron suuruisen varauksellisen ja likviditeettijärjestelyn. Puolet tästä määrästä maksetaan ja loput jää varaukseen. Tammikuussa 2024 IMF toteutti varauksellisen ja likviditeettijärjestelyn ensimmäisen tarkastelun.

4. MAKROTALOUDELLISTEN RAHOITUSAPUVAROJEN ASIANMUKAISEN KÄYTÖN VARMISTAMINEN: OPERATIIVISET ARVIOINNIT, JÄLKIARVIOINNIT

4.1 Operatiiviset arvioinnit

Komissio toteuttaa Euroopan unionin varainhoitoasetuksen vaatimusten mukaisesti ulkopuolisten konsulttien tuella operatiivisia arviointeja saadakseen riittävät takeet siitä, että hallintomenettelyt ja rahoitusketjut toimivat edunsaajamaissa.

Operatiivisissa arvioinneissa keskitytään julkisen varainhoidon järjestelmiin, erityisesti valtiovarainministeriöiden ja keskuspankkien organisaatioon ja menettelyihin. Ennen kaikkea tarkastellaan niiden tilien hoitoa, joille unionin varoja maksetaan. Arvioinneissa kiinnitetään lisäksi erityishuomiota ulkoisten tilintarkastuslaitosten työskentelytapaan,

riippumattomuuteen ja työohjelmiin sekä niiden tekemien tarkastusten vaikuttavuuteen. Myös julkisiin hankintoihin keskushallinnon tasolla sovellettavia menettelyjä tarkastellaan.

Vuonna 2022 maksettavaa poikkeuksellista makrotaloudellista rahoitusapua¹³ ja makrotaloudellinen rahoitusapu plus -välinettä varten toteutettiin Ukrainan hallintomenettelyjen ja rahoitusketjujen operatiivinen arviointi. Tämä oli Ukrainassa kolmas tällainen arviointi, vaikka se tehtiinkin etäyhteyksillä sotaolosuhteiden vuoksi. Kaiken kaikkiaan arvioinnissa todettiin, että julkisten varainhoitojärjestelmien ja muiden rahoitusketjujen vahvistamisessa oli edistytty huomattavasti edellisen, vuonna 2018 tehdyn arvioinnin jälkeen. Siinä myös korostettiin Ukrainan viranomaisten pysyvää sitoutumista jatkuvaan parantamiseen. Arvioinnissa painotettiin tarvetta priorisoida julkisen varainhoidon uudistuksia keskeisillä painopistealoilla, kuten valmiuksien kehittämisessä, sekä tehtävien selkeyttämistä tarkastusten ja sisäisen valvonnan toiminnoissa. Näillä ensisijaisilla aloilla suositellaan toimien vauhdittamista, kun turvallisuustilanne sen sallii ja kun otetaan huomioon edessä olevat mittavat jälleenrakennustoimet.

Vuonna 2023 aloitettiin uusi Pohjois-Makedonian operatiivinen arviointi uuden makrotaloudellisen rahoitusaputoimen yhteydessä. Ulkopuoliset konsultit totesivat, että maan rahoitusketjuja ja menettelyjä voidaan pitää makrotaloudellisen rahoitusavun kannalta tyydyttävänä. He vahvistivat, että Pohjois-Makedonian julkisen varainhoidon järjestelmä on yleisesti ottaen vakaa ja että sen kehittämisessä on edistytty merkittävästi viime vuosina.

4.2 Arvioinnit

Komissio tekee varainhoitoasetuksen ja kunkin makrotaloudellista rahoitusapua koskevan päätöksen mukaisesti makrotaloudellisten rahoitusaputoimien päättämisen jälkeen arviointeja¹⁴ toimien vaikutusten arvioimiseksi. Näiden arviointien kaksi tärkeintä tavoitetta ovat ensinnäkin analysoida makrotaloudellisen rahoitusavun vaikutuksia edunsaajamaan talouteen, erityisesti sen ulkoisen rahoitusaseman kestävyys, ja toiseksi arvioida unionin toimien tuomaa lisäarvoa.

Komissio käynnisti vuonna 2023 itäisen kumppanuuden maihin Moldovaan, Georgiaan ja Ukrainaan kohdistuvien toimien yhteisen jälkiarvioinnin (2017–2020). Sitä koskeva komission yksiköiden valmisteluasiakirja julkaistaan vuonna 2024. Selvityksen alustavissa tuloksissa todettiin kaikkien kolmen maan osalta, että toimilla oli myönteinen vaikutus velkakestävyys ja makrotaloudelliseen tilanteeseen. Tämä oli erityisen merkityksellistä Ukrainan tapauksessa, kun otetaan huomioon toimen laajempi mittakaava ja maan haastavampi makrotaloudellinen kehys. Erilaisiin poliittisiin olosuhteisiin liittyvistä erilaisista yksityiskohdista huolimatta näillä kolmella toimella onnistuttiin edistämään myönteistä muutosta useilla keskeisillä uudistusaloilla. Toimien todettiin olevan yhdenmukaisia EU:n yleisen poliittisen kehyksen kanssa sekä linjassa viranomaisten uudistusohjelmien ja muiden avunantajien ohjelmien kanssa.

¹³ Päätökset (EU) 2022/1201 ja (EU) 2022/1628.

¹⁴ Kaikki arvioinnit ovat luettavissa komission verkkosivustolla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_fi

5. MAKROTALOUDELLISEEN RAHOITUSAPUVÄLINEESEEN LIITTYVÄ YLEINEN KEHITYS

5.1 Makrotaloudellisen rahoitusapuvälineen toiminta

Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2013 antamassa makrotaloudellista rahoitusapua koskevassa yhteisessä julistuksessa¹⁵ vahvistetaan avun olevan luonteeltaan makrotaloudellista ja rahoituksellista ja todetaan selvästi, että ”sen tarkoituksena olisi oltava ulkoisen rahoitusaseman kestävyuden palauttaminen tukikelpoisille maille ja alueille, joilla on vaikeuksia ulkoisessa rahoituksessa”. Näin ollen makrotaloudellinen rahoitusapu on tärkeää ottaa käyttöön tuloksellisesti ja ajoissa, jotta se toimisi tarkoituksenmukaisesti hätärahoitusta tarjoavana välineenä. Tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen liittyvä päätöksenteko on usein tunnistettu aikaa vieväksi ja merkittäväksi puutteeksi, kun on kyse kriisivälineestä, jonka tarkoituksena on vastata nopeasti maksutasekriisiin.¹⁶

Covid-19-pandemiaan liittyvästä makrotaloudellisesta rahoitusapupaketista hiljattain saadut kokemukset ja Ukrainaa koskevat erilaiset makrotaloudelliset rahoitusaputoimet (makrotaloudellinen hätäapu, poikkeuksellinen makrotaloudellinen rahoitusapu, makrotaloudellinen rahoitusapu plus) osoittivat, että makrotaloudellisen rahoitusavun nykyinen toteutustapa mahdollistaa päätösten hyväksymisen hyvin nopeasti, jos kaikki toimielimet hyödyntävät kaikkia käytettävissään olevia menettelyllisiä joustoja. Komissio teki näissä tapauksissa Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa yhteistyötä yhteisymmärrykseen pääsemiseksi nykyisten kiireellisten menettelyjen käytöstä. Menettelyjen ansiosta molemmat lainsäätäjät pystyivät hyväksymään kulloisenkin rahoitusavun kuukauden sisällä rahoitusapua koskevista komission ehdotuksista. Parlamentti vetosi työjärjestyksessään olevaan erityiseen lausekkeeseen (työjärjestyksen 163 artikla), jonka nojalla se voi hyväksyä ehdotuksen suoraan täysistunnon ohittaen käsittelyn kansainvälisen kaupan valiokunnassa (INTA), joka tavanomaisen käytännön mukaisesti olisi osallistunut menettelyyn.

Näin ollen sekä Euroopan parlamentin että neuvoston työjärjestykset mahdollistavat nopeutetun menettelyn päätösten hyväksymiseksi nopeasti kiireellisissä tilanteissa. Oikea-aikaisen ja rakentavan yhteydenpidon ansiosta hyväksymisprosessi tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä oli mahdollista viedä läpi nopeammin ja niin, että parlamentti osallistui siihen täysipainoisesti näissä tapauksissa. Koska tukea on kuitenkin voitava antaa kiireellisesti jo vuoden 2024 jälkipuoliskolla, komissio päätti poikkeuksellisesti maaliskuussa 2024 ehdottaa Egyptille myönnettävää ensimmäistä kiireellistä lyhytaikaista makrotaloudellista rahoitusapua SEUT-sopimuksen 213 artiklan perusteella (tätä artiklaa sovelletaan tapauksissa, joissa rahoitusapua tarvitaan kiireellisesti ja makrotaloudellisen rahoitusaputoimen hyväksyy ainoastaan neuvosto). Koska tämän vaihtoehdon tiedettiin olevan vasta toiseksi paras, suurinta osaa Egyptille myönnettävästä makrotaloudellisesta rahoitusavusta ehdotettiin toisessa keskipitkän aikavälin makrotaloudellisessa rahoitusaputoimessa, jossa noudatetaan SEUT-sopimuksen

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteinen julistus, joka on annettu yhdessä makrotaloudellisen lisärahoitusavun myöntämisestä Georgialle annetun päätöksen kanssa (päätös N:o 778/2013/EU, annettu 12 päivänä elokuuta 2013). Saatavilla osoitteessa

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=EN>

¹⁶ Viimeisen vuosikymmenen toimista tehtiin meta-arviointi vuonna 2023 (COM(2023) 0016, final); komission yksiköiden valmisteluasiakirja *Evaluation of Macro-financial assistance to third countries (Meta-evaluation of operations for 2010–2020)*.

212 artiklan mukaisia tavanomaisia menettelyjä, joihin osallistuvat asianmukaisesti molemmat lainsäätäjät.

Seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen tulevat valmistelut tarjoavat mahdollisuuden oppia makrotaloudellisesta rahoitusavusta viime aikoina saaduista kokemuksista. Niitä voitaisiin hyödyntää pohdittaessa makrotaloudellisen rahoitusavun tulevaisuutta parlamentin ja neuvoston kanssa.

5.2 Makrotaloudellinen rahoitusapu vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehityksessä

EU:n kumppanimaat ovat edelleen haavoittuvia talouksiensa rakenteellisten heikkouksien vuoksi. Alue on myös edelleen alttiina suurelle geopoliittiselle epävarmuudelle ja on taloudellisesti epävakaa. Tilannetta pahentaa edelleen Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota ja viimeisimpänä Lähi-idässä leviävä konflikti. Tässä tilanteessa EU:n tarjoaman makrotaloudellisen rahoitusavun tarve pysyy todennäköisesti suurena tulevina vuosina. Sen vuoksi on tärkeää varmistaa, että makrotaloudellisen rahoitusavun välineeseen on edelleen käytettävissä riittävästi määrärahoja tulevina vuosina.

Makrotaloudellisen rahoitusavun lainat taataan NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen mukaisella ulkosuhdetoimien takuujärjestelyllä, jonka rahoitusaste on 9 prosenttia, kuten aiemmissakin monivuotisissa rahoituskehityksissä.¹⁷ Makrotaloudellisen rahoitusavun lainojen rahoittamiseen alun perin varattujen kokonaismäärärahojen määräksi vahvistettiin noin miljardi euroa, mikä tarkoittaa 11 miljardin euron lainamäärää. Nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen alusta vuodesta 2021 lähtien ja EU:n Ukrainalle makrotaloudellisen rahoitusavun kautta vuonna 2022 antama mittava tuki huomioon ottaen noin kaksi kolmasosaa varatuista määrärahoista oli jo käytetty vuoden 2023 loppuun mennessä. Monivuotisen rahoituskehityksen väliarviointia koskeneen, 1. helmikuuta 2024 pidetyn Eurooppa-neuvoston ylimääräisen kokouksen jälkeen Ukrainalle vuonna 2022 maksettuihin poikkeukselliseen 5 miljardin euron makrotaloudelliseen rahoitusaputoimeen liittyvistä varauksista siirrettiin noin 225 miljoonaa euroa Ukrainan tukivälineeseen. Yhdessä makrotaloudellisen rahoitusavun lainojen rahoittamiseen osoitettuihin määrärahoihin tehtyjen lisäysten kanssa tämä mahdollistaa Egyptille ehdotetun enintään 5 miljardin euron makrotaloudellisen rahoitusapupaketin rahoittamisen (ks. jäljempänä kohta 6), jos lainsäätäjät hyväksyvät sen, ja määrärahoja jää jonkin verran myös muille makrotaloudellisille rahoitusaputoimille vuoden 2027 loppuun saakka.

Ukrainalle myönnettyyn tukeen sodan puhkeamisen jälkeen liittyvät merkittävästi kasvaneet riskit antoivat aiheita erityiskäsittelyyn talousarvionäkökulmasta. Laatikossa 1 esitetään asiaan liittyviä yksityiskohtia keskittyen vuoteen 2023.

Laatikko 1 – Ukrainalle vuonna 2023 myönnetyn tuen käsittely talousarviossa

EU:n Ukrainalle Venäjän hyökkäyssodan vuoksi antama rahoitustuki kehittyi vuonna 2022 asteittain vastaten maan muuttuviin rahoitustarpeisiin poikkeuksellisen

¹⁷ Asetus (EU) 2021/947, NDICI – Globaali Eurooppa -väline, tuli voimaan kesäkuussa 2021 sen jälkeen, kun neuvosto ja parlamentti olivat muodollisesti hyväksyneet sen. Vaikka asetuksella onkin tärkeä rooli siinä, miten makrotaloudellista rahoitusapua käsitellään talousarviossa, makrotaloudellinen rahoitusapu -väline on erillinen NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä ja yksittäisiä makrotaloudellisia rahoitusaputoimia käynnistetään edelleen tarpeen mukaan erillisillä tapauskohtaisilla päätöksillä kulloinkin sovellettavan perussopimukseen pohjautuvan oikeusperustan perusteella.

epävarmassa tilanteessa. Tämä johti siihen, että Ukrainalle myönnettiin vuonna 2022 kolme epätyypillistä makrotaloudellista rahoitusaputoimea, joissa otettiin käyttöön useita uusia, tavanomaisiin makrotaloudellisiin rahoitusaputoimiin verrattuna poikkeuksellisia talousarviojärjestelyjä. Tästä hajautetusta tuenantamistavasta saatujen kokemusten perusteella makrotaloudellinen rahoitusapu plus -väline suunniteltiin tarjoamaan rahoitusta koko vuodeksi 2023 säännöllisemmin ja ennakoitavammin.

Ukrainalle lainoina myönnetty, enintään 1,2 miljardin euron suuruinen makrotaloudellinen hätäapu hyväksyttiin 28. helmikuuta 2022, ja siinä noudatettiin makrotaloudellisten rahoitusaputoimien tavanomaista mallia (rahoitusaste 9 % lainan nimellisarvosta NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen mukaisesti). Kasvaviin rahoitusmääriin poikkeuksellisissa sotaolosuhteissa liittyvä kohonnut riski edellytti kuitenkin talousarvioriskin kattavuuden mukauttamista myöhemmin enintään 6 miljardin euron lainoina myönnettyjen poikkeuksellisten makrotaloudellisten rahoitusaputoimien osalta.¹⁸ Riittävänä pidettiin 70 prosentin katetta toimien arvosta.¹⁹ Kun otettiin huomioon makrotaloudellisen rahoitusavun määrärahojen rajallinen saatavuus, tätä varten tarvittiin perinteisen 9 prosentin rahoitusasteen osalta unionin talousarviosta katettavia yhteiseen vararahastoon maksettuja varauksia sekä jäljellä jäävien 61 prosentin osalta jäsenvaltioiden antamia, vaadittaessa maksettavia kahdenvälisiä lisätakauksia. Myös Euroopan investointipankin Ukrainalle ulkoisen lainanantovaltuutuksen nojalla myöntämiin lainoihin sovellettiin 70 prosentin katetta, joka oli maksettava kokonaisuudessaan yhteiseen vararahastoon. Euroopan parlamentin ja neuvoston 20. syyskuuta 2022 antaman päätöksen (EU) 2022/1628 13 artiklan mukainen oikeusperusta velvoittaa komission tarkastelemaan 70 prosentin osuuden riittävyyttä kuuden kuukauden välein 30. kesäkuuta 2023 alkaen ja tapauskohtaisesti, jos tilanteen kehittyminen sitä edellyttää. Jos komissio katsoo asianmukaiseksi korottaa tai alentaa rahoitusastetta, komissiolle siirretään valta antaa tätä koskeva delegoitu säädös. Komissio saattoi ensimmäisen tarkastelunsa päätökseen heinäkuussa 2023²⁰ ja totesi, ettei esiin ollut tullut riittävästi uusia pysyviä ja merkityksellisiä tekijöitä, joilla voitaisiin perustella 70 prosentin rahoitusasteen tarkistamista ylös- tai alaspäin. Toisessa arvioinnissaan komissio ilmoitti Euroopan parlamentille ja neuvostolle joulukuussa 2023, että vaikka Ukrainan taloudessa oli havaittavissa myönteisiä merkkejä, ei ollut riittävästi näyttöä siitä, että tällä kehityksellä voitaisiin katsoa olevan tämän rahoitusasteen riittävyyteen pysyvä ja merkityksellinen vaikutus, jonka perusteella ensimmäisen arvioinnin tuloksista voitaisiin poiketa. Tästä syystä komissio ehdottaa 70 prosentin rahoitusasteen soveltamisen jatkamista. Päätettiin, että rahoitusasteen riittävyyttä arvioitaisiin perusteellisemmin, kunhan olisi saatu lisää selvyyttä kehityksestä ja tapahtumista, joilla on merkittävä vaikutus. Niitä olisivat erityisesti IMF:n ohjelman kehitys ja avunantajien laaja-alaisen tuen toteutuminen vuonna 2024 ja sitä seuraavina vuosina, mukaan lukien EU:n Ukrainan tukiväline.

Ukrainalle vuonna 2023 myönnettävän rahoitustuen osalta näihin lainoihin liittyvät riskit päätettiin kattaa eri tavalla kuin Ukrainalle vuonna 2022 myönnettyjen makrotaloudellisten rahoitusapupakettien osalta. Tarkoituksena oli rajoittaa Ukrainalle

¹⁸ Tällä viitataan 12. heinäkuuta 2012 annetulla päätöksellä (EU) 2022/1201 hyväksytyyn 1 miljardin euron poikkeukselliseen makrotaloudelliseen rahoitusaputoimeen ja 20. syyskuuta 2023 annetulla päätöksellä (EU) 2022/1628 hyväksytyyn 5 miljardin euron poikkeukselliseen makrotaloudelliseen rahoitusaputoimeen.

¹⁹ Asetukseen sisältyy myös uudelleentarkastelulauseke, jonka mukaan rahoitusastetta on tarkasteltava uudelleen kuuden kuukauden välein käynnissä olevan sodan aiheuttaman poikkeuksellisen epävarmuuden vuoksi.

²⁰ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja *First review of the 70% provisioning rate for Macro-financial Assistance (MFA) and certain EIB loan disbursements covered by the External Lending Mandate (ELM) to Ukraine* (SWD(2023) 264 final, 18.7.2023).

makrotaloudellinen rahoitustuki plus -välineestä annettavan 18 miljardin euron mittavan tuen aiheuttamaa syrjäytysvaikutusta muissa kumppanimaissa tulevaisuudessa toteutettaviin makrotaloudellisiin rahoitusaputoimiin. Tarkemmin sanottuna niihin liittyvä rahoitusvastuu taataan monivuotisen rahoituskehysten enimmäismäärät ylittävällä niin kutsutulla ”liikkumavaralla”. Liikkumavara on omien varojen enimmäismäärän (eli niiden varojen enimmäismäärän, joka jäsenmailta voidaan pyytää tiettyinä vuosina) ja niiden varojen välinen erotus, jotka komissio tarvitsee kattaakseen talousarviossa ennakoitujen menot. Tästä uudeltaisesta ratkaisusta sovittiin ja se panttiin täytäntöön tekemällä kohdennettu muutos monivuotista rahoituskehystä koskevaan asetukseen joulukuussa 2022.²¹ Koska makrotaloudellinen rahoitusapu plussan tukena on EU:n talousarvion liikkumavaran takaus, jolla korvattiin NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksella yleensä taattu rahoitus, makrotaloudellinen rahoitusapu plus -varojen vapauttamisella ei ole välitöntä vaikutusta talousarviorahoituksen kokonaismäärään. Tämän kokemuksen perusteella EU:n lainsäätäjien 29. helmikuuta 2024 hyväksymässä Ukrainan tukivälineessä on tarkoitus käyttää vastaavaa takausta tämän välineen nojalla myönnettyjen lainojen liikkumavarasta. Tämä mahdollistettiin muuttamalla monivuotista rahoituskehystä koskevaa asetusta 2021–2027²² monivuotisen rahoituskehysten väliarviointipaketin yhteydessä. Komissio ehdotti muutosta kesäkuussa 2022, ja siitä sovittiin ja se hyväksyttiin helmikuussa 2024. Osana yleistä poliittista sopimusta Ukrainan tukiväline kattaa myös korkotuen ja 9 prosentin maksetut varaukset niitä poikkeuksellisia makrotaloudellisia rahoitusaputoimia varten, joita ei ollut vielä toteutettu vuoden 2023 lopussa (noin 225 miljoonaa euroa).

6. TULEVAISUUDENNÄKYMÄT – MAKROTALOUDELLISET RAHOITUSAPUTOIMET JA VUODEN 2024 TALOUSARVIOTILANNE

Kun otetaan huomioon makrotaloudellisen rahoitusavun kriisilähtöisyys, on mahdotonta antaa minkäänlaista varmuutta tulevasta toimista tämän monivuotisen rahoituskehysten jäljellä olevalle ajalle. Tästä syystä tässä osiossa kuvaillaan vuonna 2024 jo hyväksytyjä toimia tai mahdollisia toimia, joista käy ilmi makrotaloudellisen rahoitusavun ohjelmoimaton luonne.

Jordanian viranomaiset pyysivät 8. lokakuuta 2023 makrotaloudellista rahoitusapua koskevaa 700 miljoonan euron jatkotoimea. Lisäapua koskeva pyyntö johtui epävarmuuden ja alueellisen epävakauden lisääntymisestä etenkin Lähi-idän kriisin leviämisen vuoksi. IMF:n johtokunta hyväksyi tammikuussa 2024 Jordanian laajennetun rahoitusjärjestelyn puitteissa uuden 1,2 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvoisen järjestelyn vuosille 2024–2027. Jordaniassa on rakenteellisia taloudellisia heikkouksia, jotka johtavat krooniseen julkisen talouden vajeeseen ja ulkoiseen vajeeseen, ja se on alttiina ulkoisille häiriöille. Häiriöt näkyvät suurena ulkoisena rahoitusvajeena, jonka odotetaan jatkuvan nykyisessä tilanteessa, jossa matkailun ja kaupan aloihin kohdistuu suuria heikkenemisriskejä. Tämän huomioon ottaen komissio hyväksyi 8. huhtikuuta 2024 uuden makrotaloudellista rahoitusapua koskevan ehdotuksen²³, jonka mukaan enintään 500 miljoonan euron lainat maksetaan kolmessa erässä vuosina 2024–2027.

²¹ EUVL L 325, 20.12.2022, s. 11–12.

²² EUVL L 765, 29.2.2024.

²³ COM(2024) 159 final.

Egypti pyysi 12. maaliskuuta 2024 5,5 miljardin euron makrotaloudellista rahoitusapua sen jälkeen, kun IMF:n kanssa allekirjoitettiin uusi henkilöstötason sopimus ja meneillään olevaa IMF:n ohjelmaa kasvatettiin 3 miljardista Yhdysvaltain dollarista 8 miljardiin dollariin. Myös Egyptiin ovat vaikuttaneet ulkoiset häiriöt, erityisesti Venäjän Ukrainaa vastaan jatkama hyökkäyssota ja Lähi-idän kriisin leviämisen heijastusvaikutukset. Näistä johtuva pääoman ulosvirtaus ja matkailusta ja Suezin kanavalta saatavien ulkomaanvaluuttatulojen väheneminen lisäsivät osaltaan ulkoisen rahoitusvajeen merkittävää kasvua, samalla kun monimutkainen geopoliittinen tilanne aiheutti jatkuvia riskejä. Tämän vuoksi komissio on ehdottanut enintään 5 miljardin euron makrotaloudellista rahoitusapupakettia, johon kuuluu SEUT-sopimuksen 213 artiklaan perustuva enintään 1 miljardin euron lyhytaikainen makrotaloudellinen rahoitusaputoimi, joka maksetaan vielä vuonna 2024 (ja jonka neuvosto hyväksyi 12. huhtikuuta). Makrotaloudellisen rahoitusapupaketin pääosan arvo on enintään 4 miljardia euroa vuosina 2025–2027, ja se toteutetaan SEUT-sopimuksen 212 artiklan mukaisena säännöllisenä toimena. Näillä toimilla autetaan vastaamaan makrotalouden vakauttamiseen liittyviin kiireellisiin lyhyen aikavälin tarpeisiin Egyptin ja laajemman alueen kannalta ratkaisevalla hetkellä. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä niillä tuetaan ja täydennetään IMF:n uudistusohjelmaa edistämällä häiriönsietokykyisempää ja kestävämpää kasvumallia.

Tunisia pyysi marraskuussa 2022 EU:lta 1,2 miljardin euron makrotaloudellista lisärahoitusapua rahoitustarpeidensa tukemiseksi heikentyneen globaalien toimintaympäristön ja perushyödykkeiden korkeiden kansainvälisten hintojen tilanteessa. Pyyntö esitettiin sen jälkeen, kun IMF:n kanssa oli lokakuussa 2022 tehty virkamiestason sopimus uudesta laajennetusta rahoitusjärjestelystä (jonka kesto on neljä vuotta ja määrä 1,9 miljardia Yhdysvaltain dollaria). IMF:n johtokunta ei kuitenkaan ole vielä hyväksynyt ohjelmaa, koska Tunisia ei ole vielä toteuttanut aiempia toimia etenkin polttoainetukiudistuksen osalta. Vilkkaan matkailutoiminnan ja tasaisten rahalähetysten ansiosta Tunisian ulkoinen rahoituspaine on tilapäisesti helpottanut. Komissio on valmis laatimaan ehdotuksen uudesta makrotaloudellisesta rahoitusavusta sen jälkeen, kun IMF:n ohjelma on otettu käyttöön, edellyttäen, että makrotaloudellisen rahoitusavun edellytykset ja Tunisian ulkoiset rahoitustarpeet arvioidaan huolellisesti. Tämä vahvistettiin myös EU:n ja Tunisian välillä heinäkuussa 2023 sovitun laaja-alaisen kumppanuuden puitteissa.

Myös Libanon solmi huhtikuussa 2022 henkilöstötason sopimuksen IMF:n kanssa (kesto 4 vuotta ja määrä 3 miljardia Yhdysvaltain dollaria), mutta se on edistynyt vain vähän aiempien toimien pitkän luettelon täytäntöönpanossa. Tällä välin BKT on edelleen supistunut, monet julkiset instituutiot ovat lakanneet toimimasta ja valuutta on menettänyt arvoaan dramaattisesti, mikä on johtanut Libanonin talouden laaja-alaiseen dollarisaatioon. Komissio on valmis tukemaan kattavaa uudistusohjelmaa makrotaloudellisella rahoitusaputoimella heti, kun edellytykset, kuten IMF:n ohjelman määrärahojen maksaminen ajallaan, täyttyvät.

Komissio on valmis harkitsemaan myös muita mahdollisia makrotaloudellista rahoitusapua koskevia pyyntöjä, ja tarvittaessa se ehdottaa uusia makrotaloudellisia rahoitusaputoimia ja/tai jatkoa tukikelpoisten kumppaneiden aiemmille toimille.

Taulukossa 1 esitetään yleiskatsaus avustuksina myönnettävän makrotaloudellisen rahoitusavun maksusitoumuksista ja maksuista sekä lainoina myönnettävän makrotaloudellisen rahoitusavun maksuista vuosina 2021, 2022, 2023 sekä (alustavasti) vuonna 2024.

Taulukko 1: Avustuksina myönnettävän makrotaloudellisen rahoitusavun maksusitoumukset ja maksut sekä lainoina myönnettävän makrotaloudellisen rahoitusavun maksut vuosina 2021–2024 (euroa)²⁴

Avustusten maksusitoumusmäärärahat talousarviossa	2021	2022	2023	2024
	227 200	30 114 460	45 423 330	57 367 177
Operatiiviset arvioinnit, jälkiarvioinnit	227 200	114 460	423 330	750 000
Muut mahdolliset makrotaloudelliset rahoitusaputoimet	–	30 000 000	45 000 000	56 617 177
Maksusitoumukset yhteensä	227 200	30 114 460	45 423 330	57 367 177
Avustusten maksumäärärahat talousarviossa	362 400	20 868 187	39 880 000	57 367 177
Operatiiviset arvioinnit, jälkiarvioinnit	362 400	–	218 845	750 000
Makrotaloudellinen rahoitusapu Moldovalle (EU 2022/563)	–	15 000 000	10 000 000	5 000 000
Makrotaloudellinen lisärahoitusapu Moldovalle (EU 2023/1165)	–	–	22 500 000	22 500 000
Muut mahdolliset makrotaloudelliset rahoitusaputoimet	–	–	–	29 117 177
Maksut yhteensä	362 400	15 000 000	32 718 845	57 367 177
Avustusmaksujen käyttämättömät määrärahat		5 868 187	7 161 155	–
Lainoina myönnetyn makrotaloudellisen rahoitusavun maksut				
Makrotaloudellinen rahoitusapu Jordanelle III (saatu päätökseen)	200 000 000	–	200 000 000	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Moldovalle	–	35 000 000	40 000 000	45 000 000
Makrotaloudellinen hätäapu Ukrainalle	–	1 200 000 000	–	–
Poikkeuksellinen makrotaloudellinen rahoitusapu Ukrainalle	–	6 000 000 000	–	–
Makrotaloudellinen lisärahoitusapu Moldovalle	–	–	50 000 000	50 000 000
Makrotaloudellinen rahoitusapu plus Ukrainalle	–	–	18 000 000 000	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Pohjois-Makedonialle	–	–	–	100 000 000
Makrotaloudellinen rahoitusapu Egyptille (valmisteilla)	–	–	–	1 000 000 000
Lainoina myönnetyn makrotaloudellisen rahoitusavun maksut yhteensä	200 000 000	7 235 000 000	18 290 000 000	1 195 000 000
<i>Covid-19-pandemiaan liittyvät makrotaloudelliset rahoitusaputoimet</i>				
Makrotaloudellinen rahoitusapu Moldovalle	50 000 000	–	–	–

²⁴ Taulukossa ei oteta huomioon huhtikuun 2024 jälkeen esitettyjä ehdotuksia uusista makrotaloudellisista rahoitusaputoimista.

(saatu päätökseen)				
Makrotaloudellinen rahoitusapu Ukrainalle (saatu päätökseen)	600 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Jordanielle (saatu päätökseen)	50 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Tunisialle (saatu päätökseen)	300 000 000	300 000 000	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Albanialle (saatu päätökseen)	180 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Bosnia ja Hertsegovinalle (maksettu osittain)	125 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Kosovolle (saatu päätökseen)	50 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Montenegrolle (saatu päätökseen)	30 000 000	–	–	–
Makrotaloudellinen rahoitusapu Pohjois-Makedonialle (saatu päätökseen)	80 000 000	–	–	–
Lainoina myönnetyn covid-19-pandemiaan liittyvän makrotaloudellisen rahoitusavun maksut yhteensä	1 465 000 000	300 000 000	–	–
Kaikkien makrotaloudellisen rahoitusavun lainojen maksut yhteensä	1 665 000 000	7 535 000 000	18 290 000 000	1 195 000 000